

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних економічних відносин

## **КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

### **з дисципліни Основи економічної теорії**

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**  
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**  
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**  
освітні програми: **«Міжнародні економічні відносини»,  
«Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес»**  
вид дисципліни: **обов'язкова**  
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного  
бізнесу**

Укладач: доцент  
кафедри міжнародного бізнесу  
та економічної теорії Шедякова Т. Є.

## 1. Навчальний конвент.

### **Тема 1. Розвиток економічних знань. Основи економічної теорії: предмет, метод, функції**

**Зміст:** етимологія слова «економіка»; зародження перших економічних у стародавньому суспільстві (Стародавня Азія, Стародавня Греція, Римська імперія); економічна думка середньовічних схоластів; оформлення історичних шкіл економічної науки (меркантилізм, класична економічна школа, кейнсіанство, неокласичний напрямок, неокейнсіанство, інституціоналізм); предмет економічної теорії; сутність економічних категорій і законів; функції економічної науки; методи економічного аналізу (аналіз, синтез, порівняння, абстракція, сходження від абстрактного до конкретного, індукція, дедукція).

### **Тема 2. Суспільне виробництво**

**Зміст:** сутність суспільного виробництва; необмеженість потреб і обмеженість ресурсів; фактори виробництва (труд, земля, капітал, підприємницькі здібності); розрізнення предметів праці і засобів праці; крива виробничих можливостей; побудова її графічного зображення; альтернативна вартість господарських рішень; виробнича функція; економічне відтворення – просте і розширене; екстенсивне і інтенсивне економічне зростання; економічна ефективність.

### **Тема 3. Власність та її економічна роль**

**Зміст:** сутність відносин власності; об'єкти і суб'єкти власності; теорія прав власності (право розпорядження, користування, розпорядження, привласнення); відповідальність породжена власністю; приватна власність (особиста приватна власність, індивідуальна приватна власність, групова приватна власність, колективна приватна власність, корпоративна приватна власність); суспільна власність (державна власність, безпосередньо суспільна власність); сутність приватизації; приклади приватизації у світі; характер процесу приватизації в Україні.

### **Тема 4. Попит і пропозиція в ринковій економіці**

**Зміст:** попит; пропозиція; ціна продавця; ціна покупця; закон попиту; крива попиту; нецінові фактори попиту; зрушення кривої попиту під впливом нецінових факторів; крива пропозиції; нецінові фактори пропозиції; зрушення кривої пропозиції під впливом нецінових факторів; сутність і графічне зображення ринкової рівноваги; дефіцит і надлишок товару; еластичність; еластичні та нееластичні попит та пропозиція.

### **Тема 5. Товарне виробництво. Теорії вартостей і грошей**

**Зміст:** поняття продукту праці та товару; умови перетворення натурального господарства на товарне; просте та капіталістичне товарне господарство; трудова теорія вартості товару; теорія граничної корисності (цінності); історичний процес виникнення та трансформації грошей.

### **Тема 6. Ступені економічного розвитку суспільства. Сучасні економічні системи**

**Зміст:** протиріччя між продуктивними силами суспільства і економічними відносинами як джерело економічного розвитку; періодизація етапів економічного розвитку суспільства по критерію «індустріалізації»; стадійний, формаційний та цивілізаційний підходи; що таке економічна система; традиційна економічна система; командно-адміністративна система; ринкова система; змішана економічна система; сутність ринку і його функції; інфраструктура; ринкова інфраструктура.

## 2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи

### **Тема 1. Розвиток економічних знань. Основи економічної теорії: предмет, метод, функції**

1. етимологія слова «економіка»;
2. зародження перших економічних у стародавньому суспільстві (Стародавня Азія, Стародавня Греція, Римська імперія);
3. економічна думка середньовічних схоластів;
4. оформлення історичних шкіл економічної науки (меркантилізм, класична економічна школа, кейнсіанство, неокласичний напрямок, неокейнсіанство, інституціоналізм);
5. предмет економічної теорії; сутність економічних категорій і законів; функції економічної науки; методи економічного аналізу (аналіз, синтез, порівняння, абстракція, сходження від абстрактного до конкретного, індукція, дедукція).

### **Тема 2. Суспільне виробництво**

1. сутність суспільного виробництва;
2. необмеженість потреб і обмеженість ресурсів;
3. фактори виробництва (труд, земля, капітал, підприємницькі здібності);
4. розрізнення предметів праці і засобів праці; крива виробничих можливостей; побудова її графічного зображення; альтернативна вартість господарських рішень;
5. виробнича функція; економічне відтворення – просте і розширене;
6. екстенсивне і інтенсивне економічне зростання; економічна ефективність.

### **Тема 3. Власність та її економічна роль**

1. сутність відносин власності; об'єкти і суб'єкти власності;
2. теорія прав власності (право розпорядження, користування, розпорядження, привласнення);
3. відповідальність породжена власністю;
4. приватна власність (особиста приватна власність, індивідуальна приватна власність, групова приватна власність, колективна приватна власність, корпоративна приватна власність);
5. суспільна власність (державна власність, безпосередньо суспільна власність);
6. сутність приватизації; приклади приватизації у світі; характер процесу приватизації в Україні.

### **Тема 4. Попит і пропозиція в ринковій економіці**

1. попит; ціна покупця; закон попиту;
2. крива попиту; нецінові фактори попиту; зрушення кривої попиту під впливом нецінових факторів;
3. крива пропозиції; нецінові фактори пропозиції;
4. зрушення кривої пропозиції під впливом нецінових факторів;
5. сутність і графічне зображення ринкової рівноваги; дефіцит і надлишок товару;
6. еластичність; еластичні та нееластичні попит та пропозиція.

### **Тема 5. Товарне виробництво. Теорії вартостей і грошей**

1. поняття продукту праці та товару;
2. умови перетворення натурального господарства на товарне;
3. просте та капіталістичне товарне господарство;
4. трудова теорія вартості товару; теорія граничної корисності (цінності);
5. історичний процес виникнення та трансформації грошей.

### **Тема 6. Ступені економічного розвитку суспільства. Сучасні економічні системи**

1. протиріччя між продуктивними силами суспільства і економічними відносинами як джерело економічного розвитку;
2. періодизація етапів економічного розвитку суспільства по критерію «індустріалізації»;
3. стадійний, формаційний та цивілізаційний підходи;
4. економічна система; традиційна економічна система;
5. командно-адміністративна система;
6. ринкова система; змішана економічна система;
7. сутність ринку і його функції; інфраструктура; ринкова інфраструктура.

## **3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни**

### **ВАРІАНТ 1.**

1. Представники якого напрямку в економічній науці вважали торгівлю джерелом багатства нації?
  - а - фізіократи;
  - б - меркантилісти;
  - в - кейнсіанці;
  - г - монетаристи.
2. Представниками класичної політекономії є:
  - а - А.Сміт, Д.Рікардо, У. Петті;
  - б - А.Сміт, К. Маркс, Дж. Кейнс;
  - в - П. Самуельсон, М.Фрідмен, Дж. Кейнс;
  - г - П. Самуельсон, К. Маркс, Ф.Хайек.
3. До здобутків якої економічної школи належить теорія додаткової вартості?
  - а - монетаризм;
  - б - марксизм;
  - в - кейнсіанство;
  - г - класична політекономія.
4. Яка з економічних шкіл відстоює необхідність активного державного втручання в економічні процеси?
  - а - неокласична;
  - б - монетаризм;
  - в - кейнсіанство;
  - г - інституціоналізм.
5. Яка з економічних шкіл вважає найважливішим інструментом впливу на макроекономічну ситуацію грошово-кредитне регулювання економіки?

- а - кейнсіанство;
  - б - інституціоналізм;
  - в - монетаризм;
  - г - меркантилізм.
6. Яке з визначень точніше передає сутність предмета економічної теорії?
- а - наука про суспільство на різних стадіях розвитку;
  - б - наука про відносини у суспільстві з приводу раціонального використання обмежених ресурсів;
  - в - наука про управління підприємствами для досягнення максимального прибутку;
  - г - наука про вибір ефективної державної політики для вирішення актуальних соціальних проблем.
7. Якщо досліджується економіка як цілісна система, то це аналіз:
- а - мікроекономічний;
  - б - макроекономічний;
  - в - мезоекономічний;
  - г - правильна відповідь відсутня.
8. Позитивна економічна теорія вивчає:
- а - «що є»;
  - б - «що має бути»;
  - в - позитивні тенденції економічного розвитку;
  - г - особливості економічного розвитку різних країн світу.
9. Нормативна економічна теорія вивчає:
- а - «що є»;
  - б - «що має бути»;
  - в - юридичні норми і правила поведінки економічних суб'єктів;
  - г - особливості поведінки різних економічних суб'єктів.
10. Яке з визначень точніше передає сутність індуктивного методу пізнання?
- а - рух від окремих фактів до загальних висновків;
  - б - висування гіпотез та подальша їх перевірка на фактах;
  - в - попереднє формулювання економічних законів та їх подальша перевірка на фактах;
  - г - правильна відповідь відсутня.
11. Яке з визначень точніше передає сутність дедуктивного методу пізнання?
- а - висування гіпотез та подальша їх перевірка на фактах;
  - б - вимушене спрощення об'єкту, що досліджується для глибокого вивчення його окремих сторін;
  - в - проведення лабораторного експерименту, на підставі якого формулюється певна залежність між економічними явищами;
  - г - правильна відповідь відсутня.
12. Метод аналізу передбачає:
- а - з'єднання частин предмета або явища в ціле, розглядання предмета як єдності;
  - б - розчленування предмета або явища на його складові частини;
  - в - мисленнє виділення й узагальнення найбільш істотних особливостей, властивих тій чи іншій групі явищ;
  - г - правильна відповідь відсутня.
13. Метод синтезу передбачає:
- а - розчленування предмета або явища на його складові частини;
  - б - вимушене спрощення об'єкту, що досліджується для глибокого вивчення його окремих сторін;
  - в - з'єднання частин предмета або явища в ціле, розглядання предмета як єдності;
  - г - правильна відповідь відсутня.

## ВАРІАНТ 2.

1. Проблеми «що», «як» і «для кого виробляти» є характерними:
- а - тільки для командної економіки, де панує централізоване планування;
  - б - тільки для ринкової економіки;
  - в - тільки для відсталої економіки;
  - г - для будь-якого суспільства незалежно від його соціально-економічної та політичної організації.
2. Засіб праці – це:
- а - фізичні та розумові зусилля людини, спрямовані на створення продукту праці;
  - б - то, за допомогою чого людина перетворює природні ресурси на продукт праці;
  - в - то, на що спрямована людська праця з метою створення продукту праці;
  - г - правильна відповідь відсутня.

3. До матеріальних ресурсів виробництва не відноситься:
  - а - земля;
  - б - капітал;
  - в - труд;
  - г - правильна відповідь відсутня.
4. До людських ресурсів виробництва не належить:
  - а - труд;
  - б - підприємницькі здібності;
  - в - інвестиційні кошти,
  - г - правильна відповідь відсутня
5. До природних ресурсів виробництва не належать:
  - а - земля, ліси;
  - б - водні ресурси;
  - в - мінеральні ресурси;
  - г - обладнання.
6. Предмет праці це:
  - а - фізичні та розумові зусилля людини, спрямовані на створення продукту праці;
  - б - то, за допомогою чого людина перетворює природні ресурси на продукт праці;
  - в - то, на що спрямована людська праця з метою створення продукту праці;
  - г - правильна відповідь відсутня.
7. Яка з перелічених властивостей не характерна для економічних ресурсів:
  - а - обмеженість;
  - б - різноманітність;
  - в - безмежність;
  - г - корисність.
8. Сукупність матеріальних благ та послуг, вироблених в країні за певний проміжок часу – це:
  - а - валовий національний продукт;
  - б - чистий суспільний продукт;
  - в - національний дохід;
  - г - кінцевий суспільний продукт.
9. Крива виробничих можливостей показує:
  - а - точну кількість двох товарів, яку економіка має намір виробляти;
  - б - найкращу з можливих комбінацій двох товарів;
  - в - альтернативні комбінації виробництва товарів за наявності даної кількості виробничих ресурсів;
  - г - правильна відповідь відсутня.
10. Який з наступних факторів може сприяти зсуву кривої виробничих можливостей праворуч:
  - а - економічна криза;
  - б - виснаження природних копалин;
  - в - вивезення фінансових активів за кордон;
  - г - впровадження нових технологій.
11. Який з наступних факторів може сприяти зсуву кривої виробничих можливостей ліворуч:
  - а - залучення іноземних інвестицій;
  - б - зростання безробіття;
  - в - підвищення продуктивності праці;
  - г - переоснащення виробництва.
12. Який з наступних показників характеризує соціальну ефективність виробництва:
  - а - продуктивність праці;
  - б - фондомісткість;
  - в - вплив виробництва на навколишнє середовище;
  - г - матеріаломісткість.
13. Економіка є ефективною, якщо в ній досягнуті:
  - а - повна зайнятість;
  - б - повне використання економічних ресурсів;
  - в - або повна зайнятість, або повне використання інших економічних ресурсів;
  - г - і повна зайнятість і повне використання інших економічних ресурсів.

### ВАРІАНТ 3.

1. Власність як економічна категорія – це:
  - а - майнові об'єкти, що привласнюються;
  - б - закріплення прав на майно в юридичних нормах;
  - в - відносини між людьми з приводу привласнення матеріальних благ;
  - г - правильна відповідь відсутня.
2. Що з переліченого ніколи не було способом закріплення прав власності:
  - а - сила;
  - б - звичаї, традиції;

- в - правові норми;  
г - правильна відповідь відсутня.
3. Який спосіб закріплення прав власності можна вважати в сучасних умовах основним?
    - а - сила;
    - б - звичаї, традиції;
    - в - юридичні норми;
    - г - моральні установки,
    - д - релігійні установки.
  4. Хто може обмежувати потенційні права власника?
    - а - держава;
    - б - інші власники;
    - в - держава та сам власник;
    - г - правильна відповідь відсутня.
  5. Щоб виникли відносини власності з приводу будь-якого об'єкта, він повинен бути:
    - а - загальнодоступним;
    - б - обмеженим;
    - в - безмежним;
    - г - здатним задовольнити певні потреби людей;
    - д - обмеженим та здатним задовольнити певні потреби людей;
    - е - загальнодоступним та здатним задовольнити певні потреби людей.
6. Дайте відповідь чи належить наведеним у таблиці суб'єктам правомоччя, що виникають при найманні помешкання / «так» чи «ні»/

Правомоччя	Наймач	Володар	Муніципалітет
1. Право володіння			
2. Право користування			
3. Право управління			
4. Право на доход			
5. Право на капітальну вартість			
6. Право на безпеку			
7. Право на успадкування			
8. Безтерміновність			
9. Заборона шкідливого використання			
10. Відповідальність у вигляді стягнення			
11. Залишковий характер			

Дайте відповідь на такіж питання щодо суб'єктів трасту /довірчого управлін-ня/ - власника коштів, банку, держави / «так» чи «ні»/.

#### ВАРІАНТ 4

1. Який тип економічної системи є логічно зайвим у даній класифікації?
  - а - натуральна економіка;
  - б - командна економіка;
  - в - традиційна економіка;
  - г - ринкова економіка.
2. Яка економічна система функціонує на основі переважно адміністратив-них рішень та наказів вищестоячих органів управління?
  - а - традиційна економіка;
  - б - командна економіка;
  - в - ринкова економіка;
  - г - змішана економіка.
3. Яка економічна система заснована на поєднанні ринкового механізму та державного регулювання економічних процесів?
  - а - традиційна економіка;
  - б - командна економіка;
  - в - ринкова економіка;
  - г- змішана економіка.
4. Що з наступного не є ознаками ринкової економіки?
  - а - приватна власність;
  - б - конкуренція;
  - в - суспільний інтерес як основний мотив поведінки;
  - г - обмежена роль держави.
5. Особливістю командної економіки є:
  - а - директивне визначення державою основних параметрів діяльності підприємств;

- б - планування господарської діяльності підприємствами;
  - в - державне регулювання економіки.
  - г – індикативне планування державою економічних показників.
6. Для змішаної економіки не властиві:
- а - ринкове регулювання;
  - б - державне регулювання економіки;
  - в - планування на мікрорівні;
  - г - правильна відповідь відсутня.
7. Який критерій періодизації є головним для формаційної теорії?
- а - технічний рівень засобів виробництва;
  - б - форма власності на засоби виробництва;
  - в - тип працівника.
  - г – соціальний розвиток суспільства
8. Який устрій виробництва є історичним попередником ринкової системи?
- а - античний;
  - б - азіатський;
  - в – традиційний,
  - г – феодалний.
9. Яка ознака є основою класифікації економічних систем на ринкові та адміністративно-командні?
- а - рівень економічного розвитку;
  - б - домінуюча форма власності;
  - в - механізм координації господарської діяльності суб'єктів.
  - г – рівень соціального розвитку.
10. Який економічний уклад є домінуючим в сучасних змішаних системах?
- а - приватнокапіталістичний;
  - б - соціалізований;
  - в - державний.
11. Фундаментальні економічні питання « що, як, і для кого виробляти» вирішуються на мікро- та макрорівні. Яке з цих питань може вирішуватися тільки на макроекономічному рівні:
- а – що виробляється?
  - б – з яким рівнем інфляції ми зітвхнемся?
  - в – скільки товарів і послуг буде вироблене?
  - г – хто буде виробляти товари і послуги?
12. Фундаментальна проблема, з якою зітвхуються всі економічні системи, це:
- а – інвестиції;
  - б – виробництво;
  - в – споживання;
  - г – рідкість.

## ВАРІАНТ 5

1. Характерними рисами натурального господарства є:
- а - відсутність кооперативних зв'язків з іншими господарськими структурами;
  - б - відокремленість товаровиробників;
  - в - участь у суспільному поділі праці;
  - г - правильна відповідь відсутня.
2. До недоліків натурального виробництва не належить:
- а - обмеженість масштабів виробництва;
  - б - неможливість використання переваг суспільного поділу праці;
  - в - великі витрати, пов'язані з пошуком покупців;
  - г - не забезпечується задоволення зростаючої різноманітності потреб;
3. Товарне виробництво це:
- а - сучасна форма діяльності господарських одиниць;
  - б - значною мірою застаріла форма ведення господарства;
  - в – форма господарства, що існує завжди;
  - г – форма господарства, що має відмерти.
4. Яке визначення точніше відображає суть товарного виробництва?
- а - виробництво продуктів для споживання іншими;
  - б - виробництво товарів для обміну через купівлю-продаж;
  - в - створення найефективніших форм та способів поєднання факторів виробництва;
  - г - переробка природної сировини для надання їй властивостей, здатних

- задовольнити потреби людини.
5. Характерними рисами товарного виробництва є:
- а - суспільний поділ праці;
  - б - прямі зв'язки між виробництвом і споживанням;
  - в - замкненість господарства;
  - г - особиста залежність.
6. Що з переліченого є необхідною передумовою існування товарного виробництва?
- а - суспільний поділ праці;
  - б - наявність розвинутої системи машин;
  - в - концентрація виробництва на великих підприємствах;
  - г - розвинута грошова система.
7. Виділіть рису, яка характерна для товарного виробництва та не характерна для натурального господарства:
- а - обмін діяльністю між людьми;
  - б - виробництво товарів для обміну;
  - в - використання засобів виробництва.
  - г - задоволення суспільних потреб приватною працею.
8. Натуральний обмін – це:
- а - обмін результатами праці між господарствами;
  - б - прямий обмін продуктами праці;
  - в - обмін лише матеріальними благами;
  - г - правильна відповідь відсутня.
9. До недоліків натурального обміну належить:
- а - незручності, складності в досягненні збігу обмінних бажань;
  - б - збільшення часу обміну;
  - в - необхідність пошуку покупців;
  - г - усе вищеперераховане.
10. Чим товар відрізняється від натурального продукту?
- а - він здатний задовольняти потреби людини;
  - б - він здатний обмінюватися на інші товари;
  - в - він є продуктом людської праці;
  - г - він створений за допомогою засобів виробництва.
11. Споживна вартість товару – це:
- а - здатність товару обмінюватися на інші товари;
  - б - здатність товару задовольнити певну потребу людини;
  - в - суб'єктивна оцінка споживачем вартості товару;
  - г - правильна відповідь відсутня.
12. Вартість товару визначається суспільно необхідними витратами його виробництва, тобто:
- а - індивідуальними витратами кожного виробника;
  - б - витратами, необхідними для виробництва основної маси даного виду;
  - в - витратами, у які суспільству обходиться виробництво товару;
  - г - правильна відповідь відсутня.
13. Гроші – це:
- а - будь-який товар, що є загально прийнятим в розрахунках за всі інші товари;
  - б - особливі паперові і металеві товари, що випускаються державою як гроші;
  - в - особливі паперові і металеві товари, які прийняті в певній країні в певний період часу як загальний засіб обміну;
  - г - правильна відповідь відсутня.
14. Виступаючи посередником в операціях купівлі-продажу товарів з негайною оплатою угоди, гроші виконують функцію:
- а - міри вартості;
  - б - засобу обігу;
  - в - засобу платежу;
  - г - засобу нагромадження.

## ВАРІАНТ 6

1. Ринок – це певний механізм
- а - координації дій економічних суб'єктів;



- б - взаємодії підприємств;
  - в - оптимізації взаємодії підприємств приватного сектора;
  - г - забезпечення абсолютно вільного характеру взаємодії економічних суб'єктів.
2. Ринок – це:
- а - певна територія, на якій регулярно здійснюється наймасовіший обмін пенних товарів;
  - б - спосіб узгодження дій економічних суб'єктів на основі вільного коливання цін та конкуренції;
  - в - система коопераційних зв'язків, яка склалася у результаті суспільного поділу праці;
  - г - діяльність економічних суб'єктів в умовах товарної форми виробництва.
3. Що з наступного не є умовою функціонування ринку?
- а - економічна свобода суб'єктів;
  - б - вільне ринкове ціноутворення;
  - в - замкненість економіки;
  - г - мобільність ресурсів.
4. Що належить до функцій ринку?
- а - захист прав споживачів;
  - б - регулювання економічних зв'язків;
  - в - соціальний захист населення.
5. Що до елементів ринкового механізму не відноситься:
- а - попит;
  - б - пропозиція;
  - в - конкуренція;
  - г - рівноважна ціна;
  - д - правильна відповідь відсутня.
6. Попит – це:
- а - потреба, задовольнити яку бажає економічний суб'єкт;
  - б - гроші, які економічний суб'єкт готовий заплатити за певний товар;
  - в - плани покупця щодо придбання певного товару у певній кількості;
  - г - кількість товару, яка може бути куплена за даною ціною.
7. Яким чином попит пов'язаний з потребами?
- а - у попиті відображаються всі потреби економічного суб'єкта;
  - б - у попиті відображаються найнагальніші потреби;
  - в - у попиті відображаються потреби, відповідні можливостям;
  - г - попит відображає потреби, але в деяких випадках може виходити за їх межі.
8. Закон попиту передбачає, що:
- а - перевищення пропозиції над попитом викликає зниження цін;
  - б - якщо доходи у споживачів збільшуються, вони зазвичай купують більше товарів;
  - в - коли ціна товару знижується, обсяг товару, що купується, зростає;
  - г - крива попиту зазвичай має позитивний нахил.
9. Що з наступного не впливає на зміну ринкового попиту?
- а - зміна кількості покупців;
  - б - зміна технології виробництва товару;
  - в - зміна ставки податку;
  - г - зміна доходів покупців.
10. Зміна цін на проїзд у приміських електричках може позначитися на величині попиту:
- а - поїздок міжміським автобусним транспортом;
  - б - поїздок у міському транспорті;
  - в - авіаперевезень;
  - г - правильна відповідь відсутня.
11. Зміни цін на природний газ здатні змінити попит на:
- а - метал;
  - б - залізну руду;
  - в - вугілля;
  - г - тканини.
12. Еластичність попиту за ціною – це:
- а - час реакції зміни обсягу покупок на зміну ціни;
  - б - ступінь реакції зміни обсягу покупок на зміну ціни;
  - в - межі зміни обсягу покупок при зміні ціни;
  - г - правильна відповідь відсутня.
13. Прикладом еластичного попиту може слугувати попит на:
- а - сіль;
  - б - хліб;
  - в - послуги ритуальної служби;
  - г - відвідання кінотеатрів.
14. Пропозиція – це:

- а - кількість виробленого товару;
  - б - кількість товару, здатного задовольнити існуючі потреби з урахуванням ціни за його одиницю;
  - в - кількість товару, яка може бути вироблена і запропонована до продажу у даний час за певною ціною;
  - г - правильна відповідь відсутня.
15. Правильно сформулюйте закон пропозиції:
- а - кількість пропонованого товару збільшується з підвищенням його ціни та зменшується з її зменшенням;
  - б - кількість пропонованого товару зменшується з підвищенням його ціни та збільшується - зі зниженням;
  - в - кількість пропонованого товару залежить від його цін
16. Що є основним фактором зміни величини пропозиції будь-якого товару?
- а - ціна за одиницю товару;
  - б - мода на товар;
  - в - якість товару.
17. Які фактори не впливають на пропозицію певного товару:
- а - витрати виробника;
  - б - кількість продавців;
  - в - зміна цін на інші товари;
  - г - зміна податку на доходи громадян;
  - д - правильна відповідь відсутня.
18. Які фактори не зможуть обумовити зміну пропозиції м'яса на Центральному ринку Харкова?
- а - зміна цін на пасажирський міський транспорт;
  - б - зміна цін на корми для худоби;
  - в - зміна кількості продавців;
  - г - цінові очікування виробників м'яса;
  - д - ступінь захищеності продавців від рекетирів та інших кримінальних елементів;
  - е - правильна відповідь відсутня.
19. Із зміною якого фактора не можна пов'язувати зміну пропозиції спеціалістів з менеджменту?
- а - вартість витрат на підготовку спеціалістів з менеджменту;
  - б - кількість навчальних закладів, які здійснюють підготовку менеджерів;
  - в - величина податку з доходів, який сплачують викладачі;
  - г - рівень плати за навчання у навчальних закладах, які здійснюють підготовку менеджерів;
  - д - правильна відповідь відсутня.
20. Еластичність пропозиції за ціною – це:
- а - швидкість реагування виробника на зміну ціни;
  - б - можливість виробника змінити обсяг виробництва, змінюючи ціни;
  - в - ступінь зміни обсягу пропонованого товару залежно від зміни ціни;
  - г - правильна відповідь відсутня.
21. Удосконалення технології зсуває:
- а - криву попиту вгору і вправо;
  - б - криву попиту вниз і вправо;
  - в - криву пропозиції вниз і вправо;
  - г - криву пропозиції вгору і вліво.
22. Якщо ринкова ціна нижче рівноважної, то:
- а - з'являються надлишки товарів;
  - б - виникає дефіцит товарів;
  - в - зростає безробіття;
  - г - зменшується ціна ресурсів.
23. Як вплине подорожчання бензину на ціну рівноваги картоплі на базарі?
- а - залишиться незмінною;
  - б - зросте, оскільки обсяги постачання скоротяться і попит підвищиться;
  - в - знизиться через активізацію попиту на інші товари;
  - г - зросте, оскільки пропозиція цього товару на ринку зменшиться за незмінного попиту.
24. Як вплине виникнення моди на товар на величину його рівноважного обсягу?
- а - обсяг залишиться незмінним, але ціни зростуть;
  - б - зросте з одночасним зростанням ціни рівноваги;
  - в - зросте через збільшення попиту та зменшення пропозиції;
  - г - правильна відповідь відсутня.

4. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт).

## Перелік питань до екзамену

1. Альтернативна вартість господарських рішень.
2. Взаємодія попиту та пропозиції. Ціна рівноваги.
3. Виробнича функція, її сутність.
4. Витрати виробництва та їх види.
5. Гроші та їх функції. Теорії грошей.
6. Дефіцит і надлишок товару.
7. Еволюція грошей. Сучасні грошові системи.
8. Економічна думка середньовічних схоластів; оформлення історичних шкіл економічної науки.
9. Економічна політика держави як механізм узгодження суспільних інтересів.
10. Економічне відтворення і економічне зростання.
11. Економічне зростання та його типи.
12. Економічний і юридичний зміст власності.
13. Економічний цикл, його фази, типи.
14. Економічні категорії і економічні закони.
15. Економічні системи та їх протиріччя.
16. Економічні системи: традиційна, командно-адміністративна, ринкова, змішана.
17. Економічні цикли, їх причини та види.
18. Еластичність попиту та пропозиції.
19. Ефективність виробництва, його показники та значення.
20. Закон вартості та його функції в ринковій економіці.
21. Закон попиту. Крива попиту. Фактори, що впливають на попит та величину попиту.
22. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Детермінанти пропозиції.
23. Зародження перших економічних у стародавньому суспільстві.
24. Інфраструктура ринку.
25. Історичний процес виникнення та трансформації грошей.
26. Історія виникнення і розвитку економічної теорії. Основні економічні течії.
27. Капітал як фактор виробництва. Основний та оборотний капітал. Амортизація.
28. Конкуренція як основа ринкового механізму господарювання.
29. Конкуренція як структура ринку та раціональна поведінка суб'єктів. Функції конкуренції.
30. Крива виробничих можливостей; побудова її графічного зображення.
31. Методи економічного аналізу.
32. Натуральне господарство та його характеристика.
33. Натуральне господарство: суть, риси, історичні межі.
34. Необмеженість потреб і обмеженість ресурсів.
35. Необхідний і додатковий продукт.
36. Нецінові фактори попиту; зрушення кривої попиту під впливом нецінових факторів.
37. Нецінові фактори пропозиції; зрушення кривої пропозиції під впливом нецінових факторів.
38. Об'єкти і суб'єкти власності.
39. Олігополія: риси, типи, методи ціноутворення.
40. Основні напрямки сучасної економічної думки.
41. Основні соціально-економічні функції домогосподарств та особливості їхньої реалізації у трансформаційній економіці.
42. Особливості сучасної монополізації господарства та їх соціально-економічні наслідки.
43. Перехідна економіка. Зміст ринкових реформ.
44. Періодизація етапів економічного розвитку суспільства по критерію індустріалізації.
45. Поєднання ринкового та державного регулювання.
46. Поняття продукту праці та товару.
47. Поняття товарного виробництва: умови його виникнення.
48. Попит; пропозиція; ціна продавця; ціна покупця.
49. Потреби та способи їх задоволення. Економічні блага та економічні ресурси.
50. Предмет і метод економічної теорії.

51. Предмет та структура курсу економічної теорії.
52. Приватна власність, суспільна власність, державна власність.
53. Проблема вибору в економіці. Альтернативні витрати, закон їх зростання. Крива виробничих можливостей.
54. Продукт праці. Суспільна форма праці.
55. Просте та капіталістичне товарне господарство.
56. Протиріччя між продуктивними силами суспільства і економічними відносинами як джерело економічного розвитку.
57. Ресурси, фактори та результати виробництва.
58. Ринкова економіка як система.
59. Ринкова інфраструктура та її роль в розвитку економіки.
60. Робоча сила як елемент ринкової економіки.
61. Розвиток власності в Україні.
62. Розрізнення предметів праці і засобів праці.
63. Роль матеріального виробництва в розвитку суспільства.
64. Система економічних відносин. Економічні закони і економічні закономірності.
65. Сутність відносин власності.
66. Сутність економічних категорій і законів.
67. Сутність і графічне зображення ринкової рівноваги.
68. Сутність і структура суспільного виробництва.
69. Сутність монополій, їх форми, види.
70. Сутність приватизації; приклади приватизації у світі.
71. Сутність ринку і його функції.
72. Сутність суспільного виробництва.
73. Суть відносин власності.
74. Теорії вартості товару.
75. Теорія граничної корисності.
76. Теорія прав власності.
77. Типи ринкових структур в умовах недосконалої конкуренції.
78. Товар і його властивості.
79. Товарно-грошові відносини, історія та передумови виникнення.
80. Товарне виробництво як основа ринкової економіки. Умови виникнення, різновиди.
81. Трансформація відносин власності в Україні.
82. Трудова теорія вартості товару.
83. Умови перетворення натурального господарства на товарне.
84. Фактори виробництва та способи їх поєднання.
85. Формацийний та стадіальний підходи до періодизації суспільства. Стратифікація суспільства.
86. Функції економічної науки.
87. Функції економічної теорії, її значення та місце в системі економічних наук.
88. Характер процесу приватизації в Україні.
89. Характеристика історичних типів, видів і форм власності.
90. Цивілізовані та нецивілізовані форми конкурентної боротьби. Цінова та нецінова конкуренція.

Зразок екзаменаційного білету  
**Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу  
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини  
Семестр 1-й  
Форма навчання денна  
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр  
Навчальна дисципліна: Основи економічної теорії

1. Дайте розгорнуту відповідь на питання (10 балів):  
Типи ринкових структур в умовах недосконалої конкуренції.

2. Дайте розгорнуту відповідь на питання (10 балів):  
Характер процесу приватизації в Україні.

3. Дайте розгорнуту відповідь на питання (10 балів):  
Продукт праці. Суспільна форма праці.

4. Дайте коротке визначення (по 2 бали за визначення): ринкова ціна; монополія; засоби праці; витрати; виробництво.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії факультету МЕН та ТБ протокол № 1 від «28» серпня 2018 р.

В. О. завідувача кафедри \_\_\_\_\_ (Дерід І. О.)  
підпис

Екзаменатор \_\_\_\_\_ (Шедякова Т. Є.)  
підпис